

N:o 10.

Ank. till Riksd. Kansli den 23 Mars 1886, kl. 3 e. m.

Betänkande, angående villkoren för försäljning af bränvin.

Sedan Bevillnings-Utskottet till behandling förehaft dels Kongl. Maj:ts proposition N:o 23 med förslag till förändrad lydelse af § 26 mom. 5 i förordningen angående försäljning af bränvin och andra brända eller destillerade spirituösa drycker den 29 Maj 1885 samt dels tvenne till Utskottet hänvisade motioner rörande ändringar i mom. 3 och 4 i samma §, får Utskottet, jemlikt 40 § Riksdagsordningen, häröfver afgifva betänkande.

Ifrågavarande paragraf har följande lydelse:

»1. Minuthandel med bränvin må ega rum endast söcknedagar från klockan 8 förmiddagen till 9 eftermiddagen utom å dagen före sön- eller helgdag, då den ej må fortfara längre än till klockan 7 eftermiddagen.

2. Utskänkning af bränvin må under söcknedagar begynna tidigast klockan 7 på morgonen och i stad eller köping i allmänhet ej fortfara längre än till klockan 10 och å landet till klockan 8 på aftonen.

3. Under sön- och helgdagar vare i allmänhet utskänkning af bränvin tillåten endast vid måltider åt spisande gäster.

4. Der särskilda omständigheter föranleda behof af försäljningstidens inskränkning eller utsträckning, eger Kongl. Maj:ts Befallningshafvande att på framställning af kommunalstyrelse samt efter magistrats eller kommunalnämnds hörande derom förordna.

5. Under gudstjenst skall utskänkingsställe alltid vara tillstängdt.»

Uti förenämnda proposition har Kongl. Maj:t, under åberopande af ett propositionen bilagdt protokoll öfver finansärenden för den 29 sistlidne Januari, föreslagit Riksdagen att antaga följande förslag till förändrad lydelse af mom. 5 i sagda paragraf:

»Under gudstjenst skall utskänkningsställe vara stängdt, der ej för den tid, då otte- eller aftonsångsgudstjenst pågår, Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, på framställning af kommunalstyrelse samt efter magistrats eller kommunalnämnds hörande, finner särskilda omständigheter böra föranleda undantag.»

Af förutnämnda protokoll inhemtas: *att* åtskilliga innehafvare af större utskänknings- och restaurationslokaler i Stockholm hos Kongl. Maj:t gjort underdåniga ansökningar om tillstånd att å sön- och helgdagar jemväl under tiderna för allmän otte- och aftonsångsgudstjenst få hålla sina lokaler öppna för gästers emottagande och ega rätt att utskänka spirituosa, eller att Öfverståthållareembetet måtte bemyndigas meddela tillstånd till sådan utskänkning, dervid sökandena anfört, hurusom de under de förflutna åren varit i åtnjutande af sådan rättighet, utan att derigenom några olägenheter försports för myndigheterna eller allmänheten, hvaremot lokalernas stängning under ifrågavarande gudstjensttimmar vore förenad med stora praktiska svårigheter och helt visst skulle förorsaka många olägenheter synnerligast för de större, af utländingar och andra resande besökta hotellen; *att*, sedan magistraten i Stockholm i infortrade yttranden förklarar sig för sin del icke hafva något att erinra mot de gjorda ansökningarna, Öfverståthållareembetet i underdåniga utlåtanden — med erinran, att Kongl. Maj:t den 31 December 1867, på derom gjord framställning, bemyndigat embetet att i afseende å ett eller annat utminuterings- eller utskänkningsställe på Djurgården meddela sådant tillstånd, som här vore i fråga, och den 3 April 1870 gifvit embetet enahanda bemyndigande i afseende å ett eller annat utskänkningsställe i hufvudstaden — yttrat, att Kongl. förordningen den 29 Maj 1885 angående vilkoren för försäljning af bränvin m. m. synts embetet lägga hinder i vägen för fortsatt utöfvande af berörda bemyndigande, hvarföre ock efter den 1 Oktober 1885 alla utskänkningsställena i Stockholm hållits stängda under nu ifrågavarande gudstjensttimmar, men att embetet, som funne ansökningarne egna sig för omedelbart afgörande af Kongl. Maj:t, under sådan förutsättning på anförda skäl ansåge hinder ej böra möta för vissa uppgifna sökande att erhålla tillåtelse till sina utskänkningsställens öppenhallande under ifrågavarande tider; *samt att* Herr Statsministern med hänsyn till den ökade betydelse, gällande bestämmelser om tiderna för utskänkning af spirituosa på senare tider med rätta erhållit, icke ansett lämp-

ligt förorda, det Kongl. Maj:t vidare skulle från dessa bestämmelsers tillämpning bevilja undantag i ett fall, der lagen icke förutsatte något sådant, och följaktligen icke kunnat tillstyrka bifall till någon eller några af ofvanberörda ansökningar, men deremot funnit sig böra göra hemställan om den lagförändring, som i förevarande proposition innehålles.

I afseende å denna fråga får Utskottet upplysa, att föreskriften derom, att utskänkingsställe skall under gudstjenst hållas tillstängdt, återfinnes i alla under senare årtionden utfärdade förordningar om vilkoren för försäljning af bränvin. Särskildt vill Utskottet påpeka, att i den senast gällande bränvinsförsäljningslagen den 24 Maj 1877 § 26 mom. 1 och § 28 hade följande lydelse:

§ 26 mom. 1.

Mindre partihandel äfvensom minuthandel med och utskänkning af bränvin vare, äfven då den för öfrigt medgifven är, i allmänhet icke tillåten senare å dag än till klockan 10 på aftonen; egande dock vederbörande embetsmyndighet, der särskilda omständigheter föranleda behof af försäljningstidens inskränkning eller utsträckning, att derom förordna.

§ 28.

Under sön- eller helgedag må ej bränvin, som är föryrtradt genom parti- eller minuthandel, till köpare utmätas eller utlemnas.

Under gudstjenst skall utskänkingsställe alltid vara tillstängdt.

I stad kan utskänkning af bränvin under sön- och helgedagar än vidare inskränkas eller helt och hållet förbjudas, derest beslut derom fattas af kommunalstyrelsen, samt beslutet af Vår Befallningshafvande, efter magistratens hörande, godkännes.

På landet vare å sön- eller helgedag all annan utskänkning förbjuden, än på gästgifvaregårdar vid måltider till resande, derest Vår Befallningshafvande ej, på grund af särskilda omständigheter, undantag meddelat.

I Kongl. förordningen af den 29 Maj 1885 hafva dessa stadganden sammanförts i förenämnda § 26.

Om än, så vidt Utskottet kunnat finna, genom nyssberörda förordning icke någon förändring inträdt i de bestämmelser, som rörande utskänkingsställes tillstängning under gudstjenst varit gällande intill den 1 Oktober 1885, finner likväl Utskottet, vid det förhållande, att

Kongl. Maj:t ansett den nya förordningens lydelse i förevarande del icke böra från Kongl. Maj:ts sida föranleda beviljande af undantag från bestämmelsen om utskänkningsställes stängning under gudstjenst, sig böra tillstyrka en sådan förändring i samma bestämmelse, som Kongl. Maj:t föreslagit.

Utskottet instämmer nemligen till fullo i hvad Herr Statsministern i sitt yttrande till statsrådsprotokollet anfört beträffande behovet för vissa fall af dylika undantag. Ur nämnda yttrande anser sig Utskottet här böra återgifva följande:

»De af sökandena anförda och af Öfverståthållareembetet vitsordade förhållanden äro af ganska afsevärd beskaffenhet och kunna utgöra giltigt skäl för en ändring i gällande förordning särskildt med hänsyn till de större städerna, der utskänkningsställes stängning vid tider, då resande och en mängd andra äro vana att intaga sina måltider, onekligen är en olägenhet, och der för öfrigt finnas vissa större utskänkningslokaler, som äro å eftermiddagarne sön- och helgdagar så starkt besökta, att deras utrymmande vid aftonsångsgudstjenstens början endast med svårighet och med fara för oordningar låter sig verkställa. Dertill kommer att, då med den ändring sistlidne Riksdag föranledde i den då framlagda nådiga propositionen afsetts att lemna Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande tillfälle att på kommunalstyrelsens framställning utsträcka försäljningstiden ej blott för söcknedagar, utan jemväl för sön- och helgdagar, hvarigenom vederbörande således kunna, såsom ock flerstädes faktiskt skett, medgifva utskänkning å vissa ställen under hela eftermiddagen å sistnämnda dagar, utom under aftonsångsgudstjensten, det afbrott i sådant utskänkningsställes öppenstående, som uppstår under berörda gudstjenst, ingalunda kan ur nykterhetssynpunkt ega någon betydelse, utan endast är egnadt att framkalla missnöje bland allmänheten och gifva anledning till oordningar och i smyg skeende lagöfverträdelser. Då man tillika besinnar, att i större städer med flera territoriella församlingar icke alla de ifrågavarande gudstjensterna alltid hållas i alla församlingarna och desamma kunna tänkas ega rum under olika tider i olika församlingar, blir lämpligheten af stadgandet derigenom än mera tvifvelaktig. Det har derföre synts mig, att, så länge öfriga bestämmelser i den nu gällande förordningen äro oförändrade, en ändring af det ifrågavarande stadgandet kan vara påkallad i den syftning, att den utsträckning af försäljningstiden, som redan är medgifven, må kunna gälla äfven för de tider, då otte- och aftonsångsgudstjenster hållas.»

Utskottet, som jemväl delar den af Herr Statsministern uttalade uppfattning, att det icke vore lämpligt stadga, att regeringen skulle taga

omedelbar befattning med att i sådana fall bevilja undantag från de allmänna föreskrifterna, utan att, då i allmänhet pröfningen af sådana frågor vore anförtrodd åt lokala myndigheter, samma förfarande äfven i detta afseende borde iakttagas, hemställer sålunda,

1:o) att Kongl. Maj:ts ifrågavarande proposition må af Riksdagen bifallas.

I en inom Andra Kammaren väckt motion, N:o 186, anför Herr *E. W. Wretlind*, med hvilken flere af Kammarens ledamöter sig förenat, att erfarenheten rörande gällande bränvinsförsäljningsförordnings tillämpning visat, att ordalydelsen i förordningens 26 § icke lyckats sammanjemka den allmänna moralens och nykterhetsintressets kraf med krafven hos den lilla del af svenska folket, hvilken på grund af en förskämd smak och vilseledande åsichter ansåge sig icke kunna ens en enda dag i veckan undvara destillerade spritdrycker. Då staten enligt motionärens åsigt borde stifta tydligt formulerade lagar, hvilka icke genast upphäfdes genom undantagsstadganden af underordnade myndigheter, och hvilka hölle stånd inför den allmänna moralens domstol, hemställer motionären,

att Riksdagen ville för sin del besluta sådan ändring i bränvinsförsäljningslagens § 26 mom. 3, att detta får följande lydelse:

»Under sön- och helgdagar vare utskänkning af bränvin i stad tillåten endast vid middagstiden åt spisande gäster under högst tre timmar, som af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, efter kommunalstyrelsens hörande, bestämmas.»

Vidare har Herr *A. Gumælius*, i motion N:o 70 inom Andra Kammaren, erinrat, att vid 1885 års riksdag i Kamrarne rådt tvekan om lämpligheten af att lemna Kongl. Maj:ts Befallningshafvande fria händer att under vissa förutsättningar utsträcka bränvinsförsäljningstiderna utöfver de normala. Somlige hade befarat, att denna rätt kunde komma att ensidigt tillämpas till förmån för förnämligare utskänkingsställen, hvaremot andra tillbakavisat såsom obehörigt antagandet att en lagtillämpning kunde komma att användas för de öfre, en annan för de undre samhällslagren. Erfarenheten hade emellertid redan visat, att bränvinsförsäljningsförordningens 26 § gjorts mera elastisk, än det kunde gillas af dem, som ansåge lag böra vara — möjligast — lika för alla.

På grund häraf hemställer motionären,
att ur § 26 i gällande bränvinsförsäljningsförordning må utstrykas de två orden: »eller utsträckning».

Då vid förliedet års riksdag af Kongl. Maj:t förslag framställdes om att i stad under sön- och helgdagar utskänkning af bränvin skulle vara tillåten endast vid middagstiden under högst tre timmar, som af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, efter kommunalstyrelsens hörande, bestämdes, förklarade Utskottet sig icke kunna förorda ett sådant stadgande. Oafsedt möjligheten att en dylik bestämmelse kunde under den kortare tid, då utskänkning sålunda tillätes, medföra ett ökad förtärande af starka drycker, befarade Utskottet, att densamma, särskildt i större städer, skulle vid tillämpningen medföra ganska stora olägenheter. Lokala förhållanden och olika lefnadsvanor hos befolkningen å skilda trakter och inom olika samhällsklasser borde härvid icke lemnas obeaktade. Bättre än att genom lagbud införa en tidsbestämmelse, hvilken, möjligen lämplig för flere eller färre af invånarne å en viss ort, kunde för de öfriga ställa sig synnerligen ogynsam, vore därför att, på sätt Riksdagen äfven år 1884 föreslagit, gifva Kongl. Maj:ts Befallningshafvande befogenhet att, der särskilda omständigheter föranledde behof af inskränkning eller utsträckning i de lagbestämda tiderna för bränvinsförsäljnings utöfvande, derom förordna, hvarigenom dylika medgifvanden bäst kunde lämpas efter hvarje Orts förhållanden. Liknande makt hade redan enligt då gällande bränvinsförsäljningslags 28 § tillkommit nämnda myndigheter, utan att missnöje försports i afseende å det sätt, hvarpå densamma utöfvats. Och genom en sådan bestämmelse vunnes — utan allt onaturligt tvång på det ena eller andra hållet — likformighet mellan land och stad i lagstiftningen på förevarande område.

Såsom bekant voro vid senaste riksdagen meningarna mycket delade rörande de ämnen, som innefattas i meranämnda 26 §, och der lemnade föreskrifter tillkommo genom en kompromiss mellan dem, som ansågo allt för restriktiva lagbestämmelser härutinnan böra undvikas, och dem, som i dylika lagbestämmelser sågo ett medel för nykterhetens befrämjande. Men i här afsedda delar vann dervid den uppfattning, Utskottet uttalat, Riksdagens bifall, om än Riksdagen, uppå Utskottets i sammanjemkningsändamål gjorda hemställan, antog en mindre sträng regel beträffande utskänkning af bränvin under sön- och helgdagar, än Utskottet till en början föreslagit.

¶ Så vidt Utskottet erfarit, hafva de ifrågavarande momenten i förordningens 26 § ej vållat några olägenheter af beskaffenhet att motivera de restriktioner i berörda bestämmelser, som motionärerne påyrkat. Och hvad motionärerne i öfrigt till stöd för sina yrkanden anfört finner Utskottet icke egnadt att förringa vigten af de skäl, som ligga till grund för nu gällande stadganden i dessa delar.

Utskottet hemställer följaktligen:

2:o) att Herr Wretlinds ifrågavarande motion måtte af Riksdagen lemnas utan afseende;

samt

3:o) att icke heller Herr Gumælius' ofvanberörda motion måtte vinna Riksdagens bifall.

Stockholm den 23 Mars 1886.

På Utskottets vägnar:

A. G:SON BENNICH.

Reservationer:

vid 1:sta punkten:

af Herrar Grefve *De la Gardie* och *H. L. Forssell*, hvilka, enär genom förordningen angående vilkoren för försäljning af bränvin och andra brända eller destillerade spirituösa drycker den 29 Maj 1885 icke någon förändring inträdt i de bestämmelser, som rörande utskänkningsställes tillstängning under gudstjenst varit gällande intill den 1 Oktober nämnda år, funnit det obehöfligt och mindre lämpligt att i detta hänseende nu vidtoges någon åtgärd från Riksdagens sida, samt därför hemstält,

att Kongl. Maj:ts ifrågavarande proposition ej måtte af Riksdagen bifallas;

vid 1:sta och 2:dra punkterna:

af Herr *J. E. Ericsson* i Ahlberga, med hvilken Herr *A. P. Lind* instämt:

»Då, på sätt Utskottet framhållit, genom förordningen angående vilkoren för försäljning af bränvin och andra brända eller destillerade spirituösa drycker den 29 Maj 1885 icke någon förändring inträdt i de bestämmelser, som rörande utskänkningställes tillstängning under gudstjenst varit gällande intill den 1 Oktober nämnda år men deremot den af Kongl. Maj:t till denna Riksdag föreslagna förändring innebär en än ytterligare legaliserad utväg för vederbörande myndigheter att utsträcka

tiden för söndagssuperiet, gående i motsatt riktning af det mål, nykterhetsverksamheten i vårt land oafslåtliga eftersträfvar, och som i tillämpningen icke skulle blifva mindre klandervärd derigenom, att s. k. schweizerier företrädesvis, om icke uteslutande, skulle medgifvas dylik undantagsrättighet, så dristar jag i nykterhetens och laglikställighetens intresse hemställa,

a) att Kongl. Maj:ts af Utskottet tillstyrkta ändringsförslag icke måtte vinna Riksdagens bifall.

Jemte det jag sålunda af ofvan anförda skäl icke kunnat vara med om bifall till Kongl. Maj:ts ofvanberörda, proposition så, och då erfarenheten visat att den bestämmelse, som ingår i 4 mom. 26 § af bränvinsförsäljningslagen, lemnar rum för konsiderationer, hvilka af den lagstiftande makten ingalunda böra tolereras, tillåter jag mig på grund af Herr Gumælii motion vördsamt hemställa,

b) att de två orden: »eller utsträckning» utstrykas ur 4 mom. af 26 § i gällande bränvinsförsäljningsförordning;»

vid 1:sta och 3:dje punkterna:

af Herr *S. M. Olsson* i Sörnäs:

»Då, enligt mitt förmenande, det af Kongl. Maj:t framlagda och nu af Utskottet tillstyrkta förslag till ändring i förordningen om villkoren för försäljning af bränvin är ett steg i motsatt riktning till det nykterhetssträfvande, som under senare tid genom enskilda bemödanden utvecklats och jemväl vunnit uttryck i lagstiftningen, får jag härmed afgifva min reservation mot Utskottets beslut i 1:sta punkten.

Har man börjat erkänna sträfvandet för nykterhetens mål, och vill man fortgå i den riktning, Riksdagen förra året för vinnande af detta mål inslog, så anser jag vidare, att Utskottet bort tillstyrka bifall till Herr Wretlinds ofvannämnda motion;»

vid 1:sta, 2:dra och 3:dje punkterna:

af Herrar *P. Pehrsson* i Norrsund och *J. Eklund*.

Herrar *O. Jonsson* i Hof och *N. Olsson* i Ättersta hafva anhållit att här få antecknadt, att de varit förhindrade att deltaga i behandlingen af de i detta betänkande omförmälda frågor.